

RAZVOJ ŠKOLSTVA U VARAŽDINU

U gradu Varaždinu tragove organiziranog obrazovanja nalazimo već u 12. stoljeću. Kasnije u 15. i 16. stoljeću najprije u Lepoglavi, a zatim i u Varaždinu, djeluje Gimnazija. Varaždin je sve do danas zadržao obilježje grada s razvijenim školstvom tako da danas uz osnovne škole ima osam srednjih škola, tri više škole i jedan fakultet.

Škole; učenici; filozofija; kameralisti; uprava

---

1. UVOD

U radovima Fakulteta organizacije i informatike Varaždin i do sada je školstvo imalo svoje istaknuto mjesto. Fakultet je u svojem znanstvenoistraživačkom radu i u svojim izdanjima objavio više radova o školstvu, obrazovanju, znanosti, organizaciji znanstveno-nastavnog rada i dr. Jedan odnos i osjećaj dužnosti da se istražuje školstvo i znanost, kako retrospektivno tako i u današnjim zbivanjima, normalno proizlazi iz same djelatnosti Fakulteta kao znanstveno-nastavne organizacije.

Već prilikom izlaženja prvih edicija Više ekonomske škole Varaždin kao preteče današnjeg Fakulteta organizacije i informatike iz koje škole se formirao ovaj Fakultet, počelo se s objavljivanjem radova koji su obrađivali probleme pojave i razvoja školstva u Varaždinu. Tako u monografiji "Viša ekonomska škola Varaždin 1962-1972", koja je tiskana u povodu 20. obljetnice rada te visokoškolske institucije, nalazimo prve takve radove. To je bio na primjer rad prof. Mirka Androića "Političko kameralni studij u Varaždinu u 18. stoljeću". Kasnije, u zbornicima Fakulteta, nalazimo dosta širok izbor tema o razvoju Više ekonomske škole, pa zatim Fakulteta organizacije i informatike, te o programima tih visokoškolskih institucija i znanstveno-nastavne djelatnosti općenito. Vezano uz rad Fakulteta sve više radova javlja se iz organizacije i informatike, te o povezivanju organizacijsko-informatičkih studija u zemlji.

Ovim radom, također, želi se dati mali doprinos osvjetljavanju školstva u Varaždinu od davnih početaka do naših dana. Sama priroda jednog rada u Zborniku ograničava mogućnost ulaženja u širinu, pa je potrebno tako i shvatiti ovaj rad kao sintetički prikaz bez ulaženja u dubinu istraživanja nekih stupnjeva i vrsta škola. Oslikati Varaždin kao grad i društvenu sredinu u kojoj prije više od 350 godina postoje srednje škole (Gimnazija), a u njegovoj blizini i visokoškolski studij (Lepoglava) ima, pored ostalog, namjeru da se vidi mjesto ovoga grada u usporedbi s drugim takvim sredinama i gradovima u našoj zemlji.

2. POJAVA I RAZVOJ ŠKOLSTVA

Kada se piše i govori o Varaždinu i njegovom mjestu u prošlosti ili danas, gotovo nezaobilazno se navodi da je on uvijek bio društveno-gospodarsko, kulturno, obrazovno i političko središte svoje uže ili šire okoline. U tom kontekstu redovno se ističe da je Varaždin u 18. stoljeću bio sjedište Kraljevskog vijeća za Hrvatsku, Slavoniju i Dalmaciju, što znači da je bio administrativno-upravno i političko središte Hrvatske. Uz to navodi se da je bio županijsko središte, zatim oblasno i kotarsko, a danas je u njemu Zajednica općina pet općina ovog dijela Hrvatske (Čakovec, Ivanec, Ludbreg, Novi Marof i sam Varaždin).

Izgubivši status značajnijeg administrativno-upravnog središta Varaždin je izgubio mnogo. Primjer ovog grada ponovo potvrđuje da je administrativno-upravna i politička moć uz sebe uvijek koncentrirala i ekonomsko-financijsku, znanstveno-tehnološku moć i koncentraciju kulturnih institucija. Naravno, politička vlast uz sebe želi imati sve, jer tako se lakše vlada. Suvremene tendencije u našoj zemlji koje teže da se samoupravnim putem odlučivanja osigura policentričan razvoj društva obećavaju da će se i školstvu osigurati policentričan razvoj. Kakvo će mjesto u tome imati Varaždin koji predstavlja najveću koncentraciju stanovništva na km² u zemlji, zavisit će od djelovanja eksternih utjecaja, ali i od sposobnosti jedne sredine da bude sposobna osigurati sebi mjesto u široj društvenoj zajednici.

Međutim, i onda kada Varaždin nije imao značajniju upravno-političku ulogu, zadržao je mnoge karakteristike koje je stekao kada je to imao. On nije zapostavio svoju infrastrukturu a zadržao je značajan utjecaj na društveno-gospodarske prilike svoje šire okoline, napose razvijenim sustavom školstva, razvijenom kulturom i svojim kulturnim institucijama.

Grad s takvom ulogom kroz svoju povijest bio je u poziciji da razvojem školstva utječe još više i šire nego je prostor njegova upravno-političkog utjecaja. Tragove školstva kao organiziranog oblika obrazovanja nalazimo već u 12. stoljeću. Razvoj grada i njegovih funkcija zahtijevao je i razvoj obrta, trgovine, zatim jačanje upravne i vojne strukture u Varaždinu. Sve to dovodi do potrebe za sustavnim i roganiziranim školovanjem građana kako bi grad imao sposobne ljude za vršenje tih svojih funkcija. Kao i drugdje u to vrijeme pod okriljem crkve javljaju se prve škole a svećenici su bili prvi učitelji.

Školstvo Varaždina pobuđivalo je interes mnogih istraživača. A. Cuvaj u "Gradi za povijest školstva" iz 1910. godine piše o školstvu Varaždina: "u elementarnim razredima **samostanskih škola** poučavalo se u čitanju, pisanju, računstvu, pjevanju, te latinskom jeziku"^{1/1} To nadalje povezuje s djelovanjem različitih redova svećenika u samostanima. Tako se spominje franjevački samostan u Varaždinu već u prvoj polovici 13. stoljeća.^{2/2}

U Varaždinu se vrlo rano javljaju i svjetovne škole. Pouzdanih tragova o njihovom postojanju nalazimo u 15. stoljeću. U to vrijeme već nalazimo i na širem prostoru Varaždina javne škole. Poznato je djelovanje "pučke učionice" u Varaždinskim Toplicama od 1480. godine.^{3/5} Ta škola ističe se kao prva izvangradska škola u našoj zemlji. O postojanju takvih škola na prijelazu iz 15. u 16. stoljeće već postoji više podataka. S konca 16. stoljeća postoji više dokumenata o učiteljima u gradu Varaždinu u kojima se govori o položaju, ulozi i ugledu učitelja. Do 17. stoljeća taj je položaj bio uglavnom dobar. Na temelju podataka o stanovanju učitelja (u kamenoj kući) Rudolf Horvat izvlači zaključak o dobrom materijalnom položaju učitelja.^{4/4} Učitelji su bili plaćeni u novcu i naturi, a uz učiteljski posao često su obavljali i dužnost orguljaša i kantora.

Sve do 17. stoljeća postojale su samo osnovne pučke škole. Jačanje uloge Varaždina u administrativno-upravnom i gospodarskom pogledu dovodi do potrebe obrazovanja i iznad osnovnog. U 17. stoljeću Varaždin dobiva svoju poznatu Gimnaziju. Međutim, prije Varaždina gimnazija je postojala u Lepoglavi. Pavlinska gimnazija u Lepoglavi osnovana je početkom 16. stoljeća. "Već godine 1503. osnovaše pavlini u Lepoglavi prvu hrvatsku gimnaziju u ovim krajevima i to ponukom svoga priora Marka, rodom iz Dubrave".^{5/5} Prestanak rada pavlinske gimnazije u Lepoglavi 1644. godine dovodi se u vezu s osnivanjem gimnazije u Varaždinu. Isusovci su osnovali gimnaziju u Varaždinu 1636. godine, a lepoglavska je gimnazija djelovala sve dok varaždinska nije dobila peti razred.

Iako se dolazak isusovaca u Varaždin dovodi u vezu s protureformacijom, ostaje ocjena da su oni ostavili značajan trag na kulturu i prosvjetni život Varaždina. Od početka rada Gimnazija je imala velik broj učenika. "Prve godine bila su otvorena dva razreda, a već u školskoj godini 1637/38. otvoren je treći i četvrti razred.... U godini 1638/39. proširena je Gimnazija i na peti razred...".^{6/5} Krešimir Filić brojnost učenika u Varaždinu dovodi u vezu s prestankom rada lepoglavске gimnazije, ali i s činjenicom da je ona bila otvorena i za vanjske đake (a lepoglavska to nije bila), zatim da su sada tu nastavljali školovanje učenici koji su ranije polazili škole izvan Varaždina.

Gimnaziju u Varaždinu osnovali su i vodili isusovci sve do ukinuća njihova reda. Nakon toga vodili su je pavlini pa zatim franjevci, sve dok 1852. godine nisu imenovana prva trojica svjetovnih nastavnika. Školske godine 1854/55. Gimnazija ima već 12 nastavnika, čime ispunjava uvjete o "propisnom broju učiteljskih sila". "Na stavnici bijahu ispitani ili svršeni filozofi...".^{7/9} Do naših dana Gimnazija je proživljavala mnoge promjene. Sredinom prošlog stoljeća jedno vrijeme na njoj se obučavalo na njemačkom jeziku. Godine 1910. odlukom vlade varaždinska kraljevska velika gimnazija pretvara se u realnu gimnaziju. Poslije oslobođenja od 1945. do 1956. godine bila je podijeljena na mušku i žensku gimnaziju. Od 1978. to više nije Gimnazija nego Srednjoškolski centar "Gabriel Santo" Varaždin.

Grad takva značenja i uloge kakvu je imao Varaždin kroz svoju povijest morao je s vremenom dobiti i visoke škole. Visoko školstvo se, međutim, prvo javlja u Lepoglavi. Prema Antunu Cuvaju u Lepoglavi se počinje izučavati filozofija 1654. godine.^{8/1} Kasnije se u Lepoglavi uz filozofiju studira i teologija. Ističući visok ugled studija u Lepoglavi, A. Cuvaj navodi da je 1721. godine "Nikola Bengner polučio čast doktora bogoslovije".^{9/1}

U samom Varaždinu visokoškolski studij javlja se mnogo kasnije, u 18. stoljeću. "Odlukom kraljice Marije Terezije od 17. srpnja 1769. osnovan je 'studium politico-camerale in regnis Dalmatiae, Croatiae et Sclavoniae' kojemu je za sjedište određen grad Varaždin. Bijaše to prva visokoškolska ustanova upravno-političko-ekonomsko-financijskih nauka u Hrvatskoj, kako to bilježe kroničari".^{10/8}

Bio je to zapravo pravno-ekonomski studij na ovom našem prostoru. Prema knjizi Josepha Sonnefelsa "Grundsätze der Polizey-Handbuch-und-Finanzwissenschaft", po kojoj se studiralo u Varaždinu, proizlazi da se radilo o studiju kojem je osnova bio studij urpavnog prava i ekonomije.

Istraživanjem uvjeta studiranja, počevši od odabiranja studenata, njihova stipendiranja, socijalnog statusa i raspoređivanja na dužnosti po završetku studija, dolazi se do saznanja da je kraljica tim studijem htjela školovati upravljače za ovaj dio svojega kraljevstva. Taj studij je 1772. godine preseljen u Zagreb, te 1776. godine uključen u novoosnovani Pravni fakultet Kraljevske akademije znanosti u Zagrebu.

Tako se može naći veza između tog studija i pravnog studija u Zagrebu, ali ne postoji veza između ekonomskog dijela studija i prvog studija ekonomije kod nas (Visoke škole za trgovinu i promet u Zagrebu - osnovana 1919.godine). 11/10

U 19. stoljeću osnivaju se stručne škole u Varaždinu. Mogli bismo reći da su to, uz šegrtske škole, djevojačke škole, te uz njih poznata Muzička škola.

Bogati društveni život Varaždina očito nije mogao bez glazbe. Tragove glazbenog obrazovanja nalazimo još u 18. stoljeću. Javna škola za glazbu, međutim, javlja se tek 1828. godine. Već ranije postojeće Muzičko društvo ("Musikverein") potiče 1827. godine osnivanje javne muzičke škole. Inicijativa Muzičkog društva urodila je plodom, te je 1.siječnja 1828. godine počela radom Muzička škola u Varaždinu. 12/9 Prve godine upisano je 45 učenika. Opći, društveni i gospodarski razvitak devetnaestog stoljeća ne zaobilazi Varaždin. Razvijena je poljoprivreda, trgovina, obrt; manufaktura s počecima industrije, što s jedne strane zahtijeva, a s druge omogućava, razvitak školstva. Tako se koncem 19. stoljeća u Varaždinu školuje zavidan broj učenika. O tome nalazimo vrijednih podataka u varaždinskom tjedniku "Varaždinski vjestnik". 13/16 Prema izvještaju objavljenom u tim novinama u školskoj godini 1891/92. upisano je 1626 učenika u slijedećim školama:

	učenika	učitelja
1. U Gimnaziji	272	17
2. U dvije pučke škole	492	14
3. U šegrtskoj školi	277	11
4. U višoj i nižoj djevojačkoj pučkoj školi	281	16
5. U djevojačkoj školi u Samostanu uršulinki	304	19
U k u p n o :	1626	77

U tom izvještaju nedostaju podaci za Muzičku Školu. Za ilustraciju dajemo faksimil prvog dijela tog izvještaja (na slijedećoj stranici).

Izvještaj pruža niz vrijednih podataka o socijanoj strukturi učenika, o tome odakle su učenici (iz Hrvatske, Slavonije, Ugarske i Austrije), koliko ih je iz Varaždina i dr. Da je Varaždin već u to vrijeme bio "grad daka", proizlazi iz usporedbe s ukupnim brojem stanovnika grada.

Prema statistici toga vremena Varaždin je 1890. godine imao ukupno 11.055 stanovnika. 14/16 Proizlazi da su 14,7% stanovnika grada bili učenici.

3. SUVREMENI RAZVOJ ŠKOLSTVA

S takvim stanjem školstva Varaždin ulazi u 20. stoljeće. Od početka stoljeća pa sve do ratnih godina prvog svjetskog rata ništa se posebno nije mijenjalo. Broj učenika u pučkim školama ostaje uglavnom isti. Djevojačke škole su 1924.godine pretvorene u građanske škole. Građanske škole s četiri razreda daju uglavnom praktično obrazovanje za rad i prilika su za velik dio omladine da obrazovanjem u tim školama stekne mogućnost zapošljavanja u činovničkim i drugim zanimanjima.

Stanje između dva rata nešto je izmijenjeno tek pred drugi svjetski rat. U prvom desetljeću toga razdoblja stagnira broj učenika, da bi u drugom desetljeću taj broj počeo rasti. Nepsoredno pred početak rata 1939. godine otvorena je u Varaždinu Rudarska nadzornička škola odlukom Banovine Hrvatske.

— (Statistički podatci o školama u Varaždinu.) Kralj. velika gimnazija imala je tečajem školske godine 1891./2. 17 učitelj. sila i 272 učenika.

Od potonjih je 237 kat., 10 prav., 1 evang. i 24 izr., iz Hrvatske 231, iz Slavonije 11, iz Ugarske 20, iz Austrije 9, s roditelji u Varaždinu 123. U zavodu bio je 41 seljački sin.

Napredak : odlikovano 32, prvi red 160, popravak 35, drugi red 34, treći red 11.

Stipendije i znatnije podpore uživalo je 18 učenika u iznosu od 2337 for. Društvo za podgupiranje djaka imalo je prihoda 1207 for. razhoda 1155 for. glavnice 5355 for.

U obijuh pučkih dječ. školah bilo je tečajem školske godine 1891./2. upisano 492 učenika. Za 29 učenika više prema lánjskoj godini.

Po vjeri bilo je 429 rktl., 8 pravosl. i 45 izraeličana.

Po materinjem jeziku bilo je 422 Hrvata, 6 inih Slavena, 12 Magjara i 42 Njemca.

Po napredku dobiše: prvi red s odlikom 89, prvi red 273, drugi red 74 a treći red 36.

Učiteljski sabor sastojao je iz 14 učiteljskih sila.

U šegrtskoj školi bilo je tečajem minule školske godine 277 šegrta.

Po vjeri bilo je 336 rimokatolika i 10 izraeličana.

Po zavičaju : 121 iz Hrvatske, 18 iz Ugarske, 32 iz Austrije i 175, kojim roditelji ovdje stanuju.

Po stališu bilo je najviše sinova obrtnika (160), za tim seljaka (136) a razmjerno najmanje sinova činovnika.

Po zanimanju bilo je najviše krojača (50), za tim čizmara (45) i stolara (40).

Za prelaz u viši razred proglašeno je 150 sposobnima. Obučavalo je 11 učiteljskih sila. (Dalje sledi.)

Faksimil Varaždinskog viestnika od 23. srpnja 1892.

Ratne godine nisu mogle donijeti nikakve promjene, a ne raspolaže se ni s pouzdanijom dokumentacijom o školstvu tog vremena. Poslije oslobođenja, u skladu s velikim društvenim promjenama, mijenja se i školstvo. Osnovne škole prerasle su najprije u sedmogodišnje a zatim u osmogodišnje i postaju opća obveza.

Intenzivan privredni razvoj dovodi do pojave novih stručnih škola, kao što je Rudarsko nadzornička škola koja je nastala u predratnim uvjetima postojanja većeg broja rudnika ugljena u ovoj regiji (Ivanec, Ladanje, Konjščina, Ljubeščica, Mur-

sko Središće i dr.), tako su u skladu s privrednom strukturom nastajale i druge srednje stručne škole. Bilo je logično da se u jednom takvom regionu bogatom tekstilnom privredom javi potreba za školovanjem tekstilnih stručnjaka. Tako je 1947. godine osnovana Tekstilno tehnička škola (posebno trogodišnja kao škola za tekstilne stručne radnike, a posebno četverogodišnja za tekstilne tehničare, koje su kasnije spojene u jednu). Razvojem Varaždinske privrede i privrede u drugim mjestima u ovoj regiji osnivaju se i druge srednje stručne škole. Tako su osnovane srednje škole za metalice, medicinske sestre, upravna škola i jedna škola za mješovite struke. Postojalo je i obrazovanje raznih struka pri Radničkom i Narodnom sveučilištu (npr. za saobraćaj).

Danas u Varaždinu postoje slijedeće srednje škole:

1. Srednjoškolski centar "Gabriel Santo" (ranija Gimnazija)
2. Muzička škola
3. Srednjoškolski centar za obrazovanje zdravstvenih kadrova
4. Školski centar za stručno obrazovanje tekstilnih kadrova
5. Školski centar za obrazovanje naftnih, geoistraživačkih, rudarskih i metalških kadrova
6. Školski centar za obrazovanje metalških i elektrotehničkih kadrova
7. Srednjoškolski centar "32. divizija" (s velikim brojem struka).

Pored tih škola u Varaždinu, u Vinici postoji Vrtlarski školski centar "Arboretum Opeka".

Visoko školstvo u Varaždinu nije postojalo sve od vremena preseljenja Političko-kameralnog studija u Zagreb 1772. godine. Šezdesetih godina ovog stoljeća u cijeloj zemlji naglo se počelo razvijati visoko školstvo. Varaždin u tom procesu nije ostao po strani. Najprije je 1961. godine osnovana Viša tekstilna tehnička škola. Nakon toga 1962. godine osnovana je Viša ekonomska škola, a Viša geotehnička škola osnovana je 1970. godine.

U mnogim gradovima u našoj zemlji više škole bile su zapravo prva stepenica za osnivanje fakulteta i sveučilišta. U Varaždinu to se samo djelomično ostvarilo. Od spomenute tri više škole najbrže se razvija Viša ekonomska škola. Njezin opći programski razvoj bio je praćen znanstvenim usavršavanjem nastavnog kadra te je škola 1974. godine prerasla u Fakultet organizacije i informatike na temelju od luke Sveučilišta u Zagrebu. Tako je Varaždin nakon dvjesto godina ponovno dobio visoku školu.

Fakultet je danas jedina samostalna znanstveno-nastavna organizacija u Varaždinu. Viša geotehnička škola ušla je u sastav Rudarsko-geološko-naftnog fakulteta u Zagrebu kao osnovna organizacija udruženog rada. U njoj se okuplja veći broj znanstvenih radnika (doktora i magistara) i na putu je da postane znanstveno-nastavna organizacija. Viša tekstilna tehnička škola, nažalost, nije ostvarila sve uvjete za samostalno postojanje, te danas djeluje kao jedinica Tehnološkog fakulteta Zagreb. Pored navedenih viših škola, postoji i studij građevinarstva kao VI stupanj obrazovanja (viša škola) Građevinskog instituta iz Zagreba. Radi osiguranja potrebnih kadrova s višim i visokim obrazovanjem kroz proteklo razdoblje postojali su različiti oblici izvanrednog studija pojedinih fakulteta i viših škola iz drugih sveučilišnih centara u Varaždinu. Tako se uz rad u Varaždinu moglo studirati pedagoške znanosti, metalšku struku, pravne znanosti i za više medicinske sestre.

Za konačan potpuni pregled iznosimo da danas u Varaždinu postoji:

- šest osnovnih škola i jedna specijalna škola za retardiranu djecu,
- osam srednjih škola (uključivo i Vrtlarski školski centar u Vinici),
- tri više škole,
- jedan fakultet.

Ukupan broj učenika i studenata upisanih u školskoj godini 1982/83. iznosi:

1. u osnovnim školama	5050 učenika
2. u srednjim školama	8043 učenika
3. u višim školama i fakultetu	910 studenata

(uz ovaj broj upisana su 753 studenta uz rad).

Tako se danas u Varaždinu školuje 14.003 učenika i studenata, što je značajno više od ukupnog broja stanovnika koncem proteklog stoljeća.

U odnosu na ukupan broj stanovnika od 41.000 (procjena za 1982. godinu) daci i studenti čine 34%. Tako Varaždin s pravom nosi epitet "grad daka i studenata". Treba, međutim, napomenuti da među srednjoškolskim učenicima velik dio ne stanuje u gradu nego svakodnevno putuje u školu.

Varaždin danas nema onakvu administrativno-upravnu ulogu kao što je imao u prošlosti, ipak je zadržao obilježje jakog obrazovnog i kulturnog centra. Svoje školstvo Varaždin je razvijao jače i brže nego neki naši gradovi iste veličine. Uspio je zadržati i dalje razvijati svoje kulturne institucije (kazalište, muzeje, galeriju slika, arhiv, knjižnicu i čitaonicu i dr.). Unatrag četiri godine u njemu djeluje Zavod za znanstveni rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. Jednom riječju, kulturno obrazovno i duhovno narastanje nikada nije prestalo. Nove društvene prilike nakon oslobođenja dovele su do razvoja školstva na razinu kakva je bila nezamisliva u prošlosti unatoč činjenici da grad nije bio više značajno administrativno-upravno središte.

4. SAŽETAK

Varaždin kao grad koji je u povijesti imao ulogu značajnog administrativno-upravnog i političkog središta bio je u prilici, a za to je postojala i potreba, da razvije i svoje školstvo.

Ne samo Varaždin već i njegova šira okolica imala je ista obilježja i mogućnosti. Tragove organiziranog oblika obrazovanja nalazimo već u 12. stoljeću. U Varaždinskim Toplicama od 1480. godine djeluje "pučka čitaonica". Gimnazija u Lepoglavi osnovana je 1503. godine, a već 1654. godine u Lepoglavi se studira filozofija i teologija. U Varaždinu od školske godine 1637/38. djeluje Gimnazija, a političko-kameralni studij kao prva visokoškolska institucija u gradu Varaždinu od 1769. godine.

Iako je Varaždin u 18. stoljeću izgubio status administrativno-upravnog središta, ipak je sve vrijeme do danas zadržao obilježje obrazovnog i kulturnog centra. S općim razvojem grada i njegove okolice razvijalo se i školstvo. Tako danas Varaždin ima sedam osnovnih škola, osam srednjih škola, tri više škole i jedan fakultet.

Sadržaj ovog rada daje jedan sažeti prikaz školstva u Varaždinu od njegovih početaka do danas sa željom da bude poticaj za daljnja istraživanja te važne djelatnosti.

LITERATURA:

1. Antun Cuvaj: Građa za povijest školstva, I, Zagreb, 1910.
2. Filić Krešimir: Glazbeni život Varaždina, Varaždin, 1972.
3. Dragutim Franjković i dr.: Povijest školstva i pedagogije u Hrvatskoj, Zagreb, 1958.
4. Rudolf Horvat: Povijest grada Varaždina, I, rukopis u Gradskom muzeju Varaždin.
5. Pet stoljeća narodne prosvjete i školstva u Varaždinskim Toplicama, Zagreb, 1980.
6. Varaždin u XVIII stoljeću i Političko-kameralni studij, Zagreb-Varaždin, 1972.
7. Varaždinska gimnazija 1636-1936, Varaždin, 1936.
8. Viša ekonomska škola Varaždin 1962-1972., Varaždin, 1972.
9. Spomenica Muzičke škole Varaždin 1828-1978, Varaždin, 1978.
10. 20 godina Više tekstilne tehničke škole Varaždin, Varaždin, 1981.
11. OUR Viša geotehnička škola Varaždin, Varaždin, 1981.
12. Fakultet organizacije i informatike Varaždin, Zbornik 5, Varaždin, 1981.
13. Dvadeset godina ekonomskog i organizacijsko-informatičkog studija u Varaždinu, Varaždin, 1982.
14. Prilozi historiji Varaždina, Varaždin, 1967.
15. Statistički godišnjak Kraljevine Hrvatske i Slavonije, Zagreb, 1905.
16. Varaždinski viestnik, 1892.
17. Statistički podaci Komiteta za društvene službe Varaždin i Prosvjetno pedagoške službe Varaždin.

Primljeno: 1988-09-22

Ruža R. Die Entwicklung des Schulwesens in Varaždin

ZUSAMMENFASSUNG

In der Stadt Varaždin findet man die Spuren der organisierten Ausbildung seit dem 12. Jahrhundert. Das 15. und 16. Jahrhundert ist durch die Tätigkeit des Gymnasiums zuerst in Lepoglava und dann in Varaždin gekennzeichnet. Varaždin hat bis heute die Merkmale einer Stadt mit entwickeltem Schulwesen bewahrt, und es hat heute neben den Grundschulen auch acht Mittelschulen, drei Höhere Schulen und eine Fakultät.